

Dr Mirjana Dokmanović
Institut društvenih nauka
ORCID: 0000-0002-1070-3514

ULOGA PRAVA U TRANSDISCIPLINARNIM ISTRAŽIVANJIMA U JAVNOM ZDRAVLJU*

SAŽETAK: Predmet rada je transdisciplinarni pristup istraživanjima u javnom zdravlju sa naglaskom na ulogu i primenu prava u ovom konceptu. Cilj rada je da se razmotre potencijali transdisciplinarnosti u javnozdravstvenim istraživanjima za politiku i praksu u Republici Srbiji. Od posebnih metoda korišćena je metoda kvalitativne analize sadržaja dobrih praksi drugih zemalja. Utvrđeno je da se pravna nauka nedovoljno uključuje u ova istraživanja. Ovim se zanemaruje uloga prava u unapređivanju javnog zdravlja putem prevođenja nalaza istraživanja u pravna rešenja.

Ključne reči: interdisciplinarnost, javno zdravlje, javnozdravstvena istraživanja, multidisciplinarnost, pravna nauka, pravna istraživanja, transdisciplinarnost

Polazište rada je koncept „Zdravlje u svim politikama” koje Republika Srbija preporučuje kao integrisani pristup javnom zdravlju u Strategiji javnog zdravlja za period od 2018. do 2026. godine.¹ Prema ovom konceptu, osnove efikasnog sprovođenja zdravlja u svim politikama treba da čine intersektorska politika, integrisani odgovori na probleme i partnerstvo sa nevladinim i

---

* Rad je primljen 17. 3. 2020, a prihvaćen je za objavljivanje 30. 6. 2020. godine.

Rad je napisan u okviru Programa istraživanja Instituta društvenih nauka za 2020. godinu koji podržava Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

¹ *Službeni glasnik RS*, br. 61/2018.

privatnim sektorom. Strategija predviđa razvoj sistema javnog zdravlja zasnovanog na dokazima iz istraživanja i unapređenje saradnje u istraživačkom radu iz prioriternih oblasti javnog zdravlja između instituta za javno zdravlje i akademskih institucija u okviru i izvan zdravstvenog sektora.

Ovakvo strateško opredeljenje Republike Srbije povod je da se ovaj rad posveti transdisciplinarnom pristupu istraživanjima u javnom zdravlju sa naglaskom na ulogu i primenu prava u ovom konceptu. Cilj je da se razmotre potencijali transdisciplinarnosti uz uključivanje pravnih nauka za unapređenje javnozdravstvenih istraživanja u Republici Srbiji.

Pod javnim zdravljem² se podrazumeva „skup znanja, veština i aktivnosti usmerenih na poboljšanje zdravlja, sprečavanje i suzbijanje bolesti, produženje i poboljšanje kvaliteta života putem organizovanih mera društva”.³ Strategija javnog zdravlja polazi od definicije Svetske zdravstvene organizacije⁴ prema kojoj je javno zdravlje nauka i veština prevencije bolesti, produžavanja života i unapređenja zdravlja putem organizovanih napora društva.

Jedna od oblasti delovanja javnog zdravlja je unapređenje javnozdravstvenih istraživanja za politiku i praksu zasnovanu na dokazima.⁵ S obzirom na kompleksnost i isprepletenost različitih oblasti koje obuhvata javno zdravlje, ostvarivanje strateških ciljeva u ovoj sferi zahteva sveobuhvatni pristup putem interdisciplinarnosti i multisektorske saradnje između državnih organa, zdravstvenog sistema, lokalnih zajednica, udruženja građana, porodica i drugih činilaca društva. Istraživanja u ovoj oblasti su stoga multidisciplinarna i uključuju nosioce i učesnike u ovom sistemu, kako to naglašava Zakon o javnom zdravlju.⁶ Pored multidisciplinarnih, u ovoj oblasti su razvijena i interdisciplinarna istraživanja. Za razliku od multidisciplinarnog pristupa – gde stručnjaci za pojedine različite discipline, među kojima ne postoji uočljiva veza, rade zajedno istražujući posebne aspekte jedne celine, zadržavajući disciplinarnu autonomiju – interdisciplinarnost je integrisano i interaktivno istraživanje. Dve ili više naučnih disciplina se interakciono povezuju u naučni sistem višeg

---

² Među stručnjacima vladaju dileme u vezi sa upotrebom sintagme „javno zdravlje” koja je nastala prevodjenjem engleskog izraza *public health*. Prema Radovanoviću (2011), ispravniji je termin „narodno zdravlje”, s obzirom da je više u duhu srpskog jezika. U srpskom jeziku suprotnost „javnom” je ili „privatno” ili „tajno”, a nijedna od te dve varijante ne odražava na smislen način pojam o kojem je reč. Radovanović, Z. (2011). Narodno zdravlje, javno zdravstvo ili javno zdravlje. *Srpski arhiv za celokupno lekarstvo*, 139(3–4), 262–265. S obzirom da se u Republici Srbiji u zakonskim i strateškim dokumentima odomaćio termin „javno zdravlje”, on se kao takav koristi u ovom radu.

³ Zakon o javnom zdravlju, *Službeni glasnik RS*, br. 15/2016, čl. 2. st. 2.

⁴ *World Health Organization, Regional Office for Europe*. Preuzeto 4. 3. 2020. sa: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/Health-systems/public-health-services/public-health-services>

⁵ Zakon o javnom zdravlju, *Službeni glasnik RS*, br. 15/2016, čl. 2, t. 4.

⁶ *Ibid.*, čl. 20, st. 2.

ranga, pri čemu se sinteza ne čini samo na nivou načela i aksioma.⁷ Primer takve interdisciplinarnosti je medicinsko pravo u kojem se pravo i medicina susreću i preklapaju težeći zajedničkom cilju kroz interakciju i uzajamno bogaćenje među specijalistima iz obe discipline.⁸

Rešavanje kompleksnih problema današnjice podstaklo je naučnike da što češće rade timski koristeći holistički pristup, stvarajući time novi oblik znanja – transdisciplinarnost. Ovo je novi oblik sticanja znanja i rešavanja problema koji uključuje saradnju naučnih instituta i akademske zajednice sa različitim delovima društva, uključujući vladine institucije, lokalne zajednice, poslovne subjekte i udruženja građana. Za razliku od mono, multi i interdisciplinarnih istraživanja, koja svaka za sebe generišu nova znanja, transdisciplinarnost povezuje različite naučne discipline na način da vodi *preko i izvan* tih disciplina.⁹ Za ovaj pristup je specifično da nema unapred formulisane metodologiju, već se koncentriše na saradnju aktera iz različitih sfera (nauke, tehnologije i civilnog društva) radi razumevanja društva ili rešavanja određenog problema. Ovakav pristup omogućava istraživačima i drugim akterima društva da saraduju i stvaraju nova znanja na načine koji nisu sputani usko specijalizovanim disciplinama i unapred utvrđenim metodologijama. Transdisciplinarnost je način povećanja nerealizovanih intelektualnih potencijala i njegove efikasnosti.¹⁰

Iz navedenih razloga, u Sjedinjenim Američkim Državama, Velikoj Britaniji, Australiji i drugim državama primećuje se pozitivan trend podsticanja transdisciplinarnih istraživanja u javnom zdravlju, uslugama, obrazovanju i politikama.¹¹ Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, kulturu i nauku

⁷ Peličić, D., Bokan, D., Dobrović, D., Bokan, D. (2016). Klasifikacija nauke. *Sestrinska reč*, 20(73), 18–21.

⁸ Mujović-Zornić, H. (2013). *Medicinsko pravo – interdisciplinarnost i saradnja*. Beograd, 1–13. Preuzeto 18. 2. 2020. sa: <http://www.pravni.edu.rs/prof/Materijali/dramar/h.mujovic/medicinsko%20pravo.pdf>

⁹ Nicolescu, B. (2002). *Manifesto of Transdisciplinarity*. Albany: State University of New York Press, 147–152. Preuzeto 17. 5. 2020. sa: <http://inters.org/Freitas-Morin-Nicolescu-Transdisciplinarity>; Nicolescu, B. (2014). Multidisciplinarity, Interdisciplinarity, Indisciplinarity, and Transdisciplinarity: Similarities and Differences. *RCC Perspectives*, (2), 19–26. Preuzeto 4. 3. 2020. sa: www.jstor.org/stable/26241230

¹⁰ Thompson Klein, J., Grossenbacher-Mansuy, W., Häberli, R., Bill, A., Scholz, R.W., Welti, M. (eds.). (2001). *Transdisciplinarity: Joint Problem Solving among Science, Technology and Society: An Effective Way for Managing Complexity*. Basel, Boston, Berlin: Birkhauser, 4; Cerovac, K. (2013). Transdisciplinarni pristup učenju i istraživanju na sveučilištu. *Metodički ogledi*, 20(1), 15–31.

¹¹ Choi, B. C., & Pak, A. W. (2006). Multidisciplinarity, interdisciplinarity and transdisciplinarity in health research, services, education and policy: 1. Definitions, objectives, and evidence of effectiveness. *Clinical and investigative medicine*, 29(6), 351; Choi, B. C., & Pak, A. W. (2007). Multidisciplinarity, interdisciplinarity, and transdisciplinarity in health research,

(United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) podstiče sinergiju i integrisanje znanja različitih naučnih disciplina i neakadskih aktera radi razumevanja globalnih problema od prvog simpozijuma o transdisciplinarnosti održanom 1998. godine.¹² Ovakva istraživanja doprinose stvaranju ne samo sistemskih i ciljanih saznanja, već i transformacionog znanja potrebnog radi odgovora na složene izazove današnjice.¹³ Primera radi, transdisciplinarni pristup se pokazao efikasnijim od tradicionalnih istraživačkih metoda u naporima da se smanje zdravstveni dispariteti pripadnika posebno osetljivih grupa. Istraživanje rađeno u SAD 2012. godine o socijalnim determinantama zdravlja latinoameričke populacije¹⁴ se zasnivalo na ispitivanju interakcije zdravstvenih politika, socijalnih nejednakosti i zdravlja pripadnika manjinske grupe na osnovu ciljano postavljenog projekta. Naime, latinoamerička populacija je pokazivala razlike u bolestima i stanjima kroz nepovoljne stope parametara kao što su: stopa imunizacije; pristup prenatalnoj zaštiti, HIV infekcija i smrtnost; maloletničke trudnoće; polno prenosive infekcije; deca i odrasli sa problemom gojaznosti i dr. Pored naučnika, u istraživačku mrežu su bili uključeni i zdravstveni centri, klinike, bolnice, škole i lokalna udruženja. Zahvaljujući oavkvom pristupu, zadobijeno je poverenje lokalne zajednice koja je time prihvatila da participira u istraživanju. Ovo je doprinelo da se identifikuju novi mehanizmi za unapređivanje primarne zdravstvene zaštite i poboljšanje zdravlja pripadnika manjinske grupe. Drugi primer ovakvog istraživanja je ispitivanje uticaja ekonomskih, društvenih i psihosocijalnih faktora na zdravlje zaposlenih radi formulisanja odgovarajućih strateških odgovora.¹⁵ Transdisciplinarni pristup je primenjen i prilikom

---

services, education and policy: 2. Promotors, barriers, and strategies of enhancement. *Clinical and Investigative Medicine*, E224–E232; Black, D., Black, J. (2009). A Review of the Urban Development and Transport Impacts on Public Health with Particular Reference to Australia: Trans-Disciplinary Research Teams and Some Research Gaps. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 6(5): 1557–1596; Rosenfield, P. (1992). The potential of transdisciplinary research for sustaining and extending linkages between the health and social sciences. *Social Sciences & Medicine*, 35(11), 1343–1357.

¹² UNESCO. Division of Philosophy and Ethics (1998). *Transdisciplinarity: Stimulating Synergies, Integrating Knowledge*. UNESCO: Paris.

¹³ Hadorn G. H. et al. (2008). The Emergence of Transdisciplinarity as a Form of Research. In: Hadorn G. H. et al. (eds.) *Handbook of Transdisciplinary Research*. Dordrecht: Springer. Preuzeto 1. 3. 2020. sa: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4020-6699-3_2

¹⁴ Dulin, M. F., Tapp, H., Smith, H. A., Hernandez, B. U. de, Coffman, M. J., Ludden, T., & Furuseth, O. J. (2012). A trans-disciplinary approach to the evaluation of social determinants of health in a hispanic population. *BMC Public Health*, 12(1), 769.

¹⁵ Bauer, G. F., & Hämmig, O. (2014). Bridging Occupational, Organizational and Public Health: A transdisciplinary approach. In: *Bridging Occupational, Organizational and Public Health*. Dordrecht: Springer, 1–11.

istraživanja efekata urbanizacije i saobraćaja na javno zdravlje u Australiji.¹⁶ Ovo kompleksno istraživanje je obuhvatilo studije uticaja raznih determinanti (urbanizacije, klimatskih promena, saobraćajne buke, saobraćajnog intenziteta, zaposlenosti, zagađivanja vazduha i dr.) na javno zdravlje populacije, uz naglasak na detektovanje posebno ugroženih grupa, kao što su deca i starije osobe. Ovakav pristup je doprineo formulisanju specifičnih rešenja u sektorskim politikama (urbanizacija, saobraćaj i klimatske politike) u cilju prevencije bolesti i unapređenja javnog zdravlja. Za transdisciplinarni koncept odlučili su se i istraživači u SAD u cilju ispitivanja korišćenja vodnih resursa u poljoprivredi radi ostvarivanja prehrambene sigurnosti i javnog zdravlja u kontekstu klimatskih promena.¹⁷

Transdisciplinarnost takođe ima potencijal odgovora na nove zahteve i imperative koje postavljaju globalne epidemije kao što je to slučaj pandemije COVID-19 virusa¹⁸ početkom 2020. godine. Ovakve pretnje zdravlju pojedinaца i zajednica imaju snažne i kompleksne implikacije i na budućnost država, društava i privreda, kao i na društvene, političke, socijalne i geopolitičke odnose. Nalaženje rešenja stoga zahteva formulisanje transdisciplinarnih istraživačkih projekata na raznim nivoima uz uključivanje svih relevantnih aktera.

Analiza naučne literature i istraživačke prakse u ovoj oblasti ukazuje da istraživači koji se bave medicinom i javnim zdravljem sve više uključuju u svoje timove i projekte istraživače iz različitih disciplina prirodnih, društvenih i humanističkih nauka. Prvenstveni razlog tome jeste razumevanje da nalaženje odgovora na složena pitanja vezana za javno zdravlje zahteva više od multidisciplinarnog pristupa, s obzirom da nijedna usko specijalizovana naučna disciplina ne može ponuditi celovito rešenje za kompleksne probleme. Primera radi, poreklo bolesti po pravilu uključuje, pored bioloških i genetskih determinanti, razne sociološke, društvene, ekonomske i kulturne faktore koji se ne mogu u potpunosti proceniti bez širokog razumevanja biomedicinskih, društvenih, kulturnih, epidemioloških i ekoloških dimenzija te pojave.¹⁹

---

¹⁶ Black, D., Black, J. (2009). A Review of the Urban Development and Transport Impacts on Public Health with Particular Reference to Australia: Trans-Disciplinary Research Teams and Some Research Gaps. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 6(5), 1557–1596.

¹⁷ Sapkota, A. R. (2019). Water reuse, food production and public health: Adopting trans-disciplinary, systems-based approaches to achieve water and food security in a changing climate. *Environmental Research*, 171, 576–580.

¹⁸ World Health Organization. *Coronavirus disease (COVID-19) outbreak*. Preuzeto 15. 3. 2020. sa: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

¹⁹ Canning, C. G., Hird, M. and Smith, G. (2020). The pitfalls of the „add-and-stir” approach to transdisciplinary public health research. *Critical Public Health*, 20(2), 145–146.

Analiza literature i istraživačke prakse za potrebe ovog rada pokazuje upadljivo odsustvo istraživača iz domena prava u transdisciplinarnim istraživanjima u javnom zdravlju. Kanning, Hird i Smit²⁰ su zaključili da su istraživači iz oblasti medicinskih nauka često preokupirani potrebom neposredne primene saznanja, zbog čega se manje pažnje poklanja epistemološkim razmatranjima i znanjima koja produkuju društvene nauke. Pored toga, razlog zanemarivanja društvenih nauka, a naročito prava, leži i u pretežno projektnom finansiranju istraživačkih projekata, čime se ne podstiče saradnja, već kompetitivnost i brza primena nalaza istraživanja.

I pored sve bogatije prakse primene transdisciplinarnog pristupa istraživanjima u javnom zdravlju, pravni aspekti raznih pitanja vezanih za ovu problematiku se zanemaruju i pored nesporne i značajne veze između prava i javnog zdravlja. Friden²¹ ističe ulogu prava kao primarnog pokretača promene okruženja u kojem će pojedinac donositi odluke u korist svog zdravlja. Država koristi zakone i druge propise da interveniše u cilju unapređenja i zaštite javnog zdravlja i zdravlja pojedinaca (na primer putem zabrane pušenja, zabrane prodaje alkoholnih pića deci i maloletnim licima, zabrane korišćenja štetnih hemikalija u poljoprivredi i proizvodnji hrane, očuvanja zdrave životne sredine, zaštite pijaćih voda i propisivanjem obaveze neškodljivih uslova na radu). Pored toga, zakoni utiču na razne društveno-ekonomske faktore kao što su stanovanje, siromaštvo i obrazovanje, a time posredno proizvode efekte i na stanje zdravlja populacije. Rezultati transdisciplinarnih istraživanja u javnom zdravlju bi stoga imali primenljiviju vrednost ukoliko bi uključili pravna istraživanja. Pravo je važna alatka u formulisanju obaveza i odgovornosti države, privrednih subjekata i drugih aktera radi uređivanja takvih društveno-ekonomskih odnosa koji će unapređivati i štititi javno zdravlje. Naročito je značajno uključiti istraživače iz oblasti medicinskog prava, s obzirom da ono uređuje i štiti ljudska prava u vezi sa zdravljem.

Pored toga, unapređenju javnog zdravlja bi doprinelo i uključivanje pravnog aspekta u traganjima ka novim i praktično primenljivim rešenjima svakodnevnog života. Ispitivanje *ex ante* i *ex post* efekata zakona i drugih propisa u raznim oblastima na stanje javnog zdravlja, doprinelo bi unapređivanju pravne regulative u ovoj oblasti. Primera radi, transdisciplinarno istraživanje efekata urbanizacije na javno zdravlje trebalo bi da uključi i analizu uticaja pravne regulative u oblasti urbanog planiranja; nalazi istraživanja bili bi osnov

---

²⁰ Canning, C. G., Hird, M. and Smith, G. (2020). The pitfalls of the „add-and-stir” approach to transdisciplinary public health research. *Critical Public Health*, 20(2), 145–146.

²¹ Frieden T. R. (2010) A Framework for Public Health Action: The Health Impact Pyramid. *American Journal of Public Health*, 100(4): 590–595.

za reviziju odnosno pravne regulative i formulisanje novih pravnih rešenja koja bi doprinela unapređenju i zaštiti javnog zdravlja.

Kvalitativna analiza dobrih praksi u drugim zemljama ukazuje na mnoge prednosti, ali i na nedostatke ovog pristupa. Najveća prednost je prevazilaženje uskospecijalističkih fragmentarnih znanja u korist širenja perspektive i integracije mnogih načina saznavanja, a koja uključuju i znanja neakademske zajednice i kritične mase društva. Nedostaci uključuju zanemarivanje prava u ovim istraživanjima. Pravo može imati ključnu ulogu u primeni rezultata istraživanja u smislu formulisanja pravnih rešenja i prevođenja nepravni radnji (na primer, medicinskih) u pravne radnje. Ovo je naročito značajno u pojedinim oblastima javnog zdravlja, kao što su prevencija bolesti, postupanje u kriznim i vanrednim situacijama i unapređivanje fizičkog, mentalnog i socijalnog zdravlja stanovništva.

Transdisciplinarni pristup istraživanjima u javnom zdravlju još nije primenjivan u Republici Srbiji. Podsticanje ovakvih istraživanja, pored multidisciplinarnih i interdisciplinarnih, uz uključivanje pravne nauke, doprinelo bi efikasnijem nalaženju odgovora na postojeće probleme, kao i unapređivanju pravnog sistema.

LITERATURA

- Bauer, G. F., & Hämmig, O. (2014). Bridging occupational, organizational and public health: A transdisciplinary approach. In *Bridging occupational, organizational and public health*. Dordrecht: Springer, 1–11.
- Black D., & Black J. (2009). A Review of the Urban Development and Transport Impacts on Public Health with Particular Reference to Australia: Trans-Disciplinary Research Teams and Some Research Gaps. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 6(5), 1557–1596.
- Canning, C. G., Hird, M. and Smith, G. (2020). The pitfalls of the „add-and-stir” approach to transdisciplinary public health research. *Critical Public Health*, 20(2), 145–155.
- Cerovac, K. (2013). Transdisciplinarni pristup učenju i istraživanju na sveučilištu. *Metodički ogledi*, 20(1), 15–31.
- Choi, B. C., & Pak, A. W. (2006). Multidisciplinarity, interdisciplinarity and transdisciplinarity in health research, services, education and policy: 1. Definitions, objectives, and evidence of effectiveness. *Clinical and investigative medicine*, 29(6), 351.
- Choi, B. C., & Pak, A. W. (2007). Multidisciplinarity, interdisciplinarity, and transdisciplinarity in health research, services, education and policy: 2. Promotors, barriers, and strategies of enhancement. *Clinical and Investigative Medicine*, E224–E232.

- Dulin, M. F., Tapp, H., Smith, H. A., Hernandez, B. U. de, Coffman, M. J., Ludden, T., & Furuseth, O. J. (2012). A trans-disciplinary approach to the evaluation of social determinants of health in a hispanic population. *BMC Public Health*, 12(1), 769.
- Hadorn G. H. et al. (2008) The Emergence of Transdisciplinarity as a Form of Research. In: Hadorn G. H. et al. (eds.) *Handbook of Transdisciplinary Research*. Dordrecht: Springer. Preuzeto 1. 3. 2020. sa: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4020-6699-3_2
- Mujović-Zornić, H. (2013). *Medicinsko pravo – interdisciplinarnost i saradnja*. Beograd, 1–13. Preuzeto 18. 2. 2020. sa: <http://www.pravni.edu.rs/prof/Materijali/dramar/h.mujovic.medicinsko.pravo.pdf>
- Niculescu, B. (2002). *Manifesto of Transdisciplinarity*, Albany: State University of New York Press, 147–152. Preuzeto 17. 5. 2020. sa: <http://inters.org/Freitas-Morin-Niculescu-Transdisciplinarity>
- Niculescu, B. (2014). Multidisciplinarity, Interdisciplinarity, Indisciplinarity, and Transdisciplinarity: Similarities and Differences. *RCC Perspectives*, (2), 19–26. Preuzeto 4. 3. 2020. sa: www.jstor.org/stable/26241230
- Peličić, D., Bokan, D., Dobrović, D., Bokan, D. (2016). Klasifikacija nauke. *Sestrinska reč*, 20(73), 18–21.
- Radovanović, Z. (2011). Narodno zdravlje, javno zdravstvo ili javno zdravlje. *Srpski arhiv za celokupno lekarstvo*, 139(3–4), 262–265.
- Rosenfield, P. (1992). The potential of transdisciplinary research for sustaining and extending linkages between the health and social sciences. *Social Sciences & Medicine*, 35(11). 1343–1357.
- Sapkota, A. R. (2019). Water reuse, food production and public health: Adopting trans-disciplinary, systems-based approaches to achieve water and food security in a changing climate. *Environmental Research*, 171, 576–580.
- Strategija javnog zdravlja za period od 2018. do 2026. godine, *Službeni glasnik RS*, br. 61/2018.
- Thompson Klein, J., Grossenbacher-Mansuy, W., Häberli, R., Bill, A., Scholz, R. W., Welti, M. (eds.). (2001). *Transdisciplinarity: Joint Problem Solving among Science, Technology and Society: An Effective Way for Managing Complexity*. Basel, Boston, Berlin: Birkhauser.
- UNESCO. Division of Philosophy and Ethics (1998). *Transdisciplinarity: Stimulating Synergies, Integrating Knowledge*. UNESCO: Paris.
- World Health Organization, Regional Office for Europe. Preuzeto 4. 3. 2020. sa: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/Health-systems/public-health-services/public-health-services>
- World Health Organization. *Coronavirus disease (COVID-19) outbreak*. Preuzeto 15. 3. 2020. sa: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
- Zakon o javnom zdravlju, *Službeni glasnik RS*, br. 15/2016.

**THE ROLE OF LAW
IN A TRANSDISCIPLINARY APPROACH
TO PUBLIC HEALTH RESEARCH**

Short Report

Mirjana Dokmanović, Ph.D.

Institute of Social Sciences

S u m m a r y

The subject of the paper is a transdisciplinary approach to public health research, with an emphasis on the role and implementation of legal sciences towards this concept. The aim of the paper is to discuss the potential of a transdisciplinary approach to public health research, as it regards the policies and practices in the Republic of Serbia. The method used is a qualitative analysis of the best practices of other countries. It has been established that legal sciences have rarely been implemented in this kind of research. This ignores the role of law in promoting public health by translating research conclusions into legal solutions.

Key words: interdisciplinarity, legal sciences, legal research, multidisciplinary, public health, public health research, transdisciplinarity